

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Ключові слова: аудит, аудиторські послуги, ринок аудиту, проблеми розвитку, якість послуг.

Аудит має вагомий вплив на розвиток економічних відносин як основний інструмент перевірки наданої користувачам фінансової інформації. З початком воєнних дій на території України відбулось різке погіршення стану ринку аудиту, а проведені раніше дослідження щодо наявних резервів для його розвитку втратили свою актуальність. Тож наразі доцільно проведення аналізу ринку аудиторських послуг з метою пошуку шляхів вирішення наявних проблем та визначення напрямів його розвитку.

Питання щодо якості аудиту, проблем, методики проведення та перспектив вдосконалення були розглянуті в працях А. Герасимовича, А. Шевчука, В. Гончарука, В. Ільїна, В. Савченка, В. Слюсаренка, В. Швеця, В. Шевчука, М. Баришнікова, М. Білухи, М. Дем'яненко, Н. Шалімова, П. Камишанова, Ф. Бутинця та інших видатних вчених. У той же час в умовах воєнного стану необхідно виявити ключові негативні чинники, що гальмують його розвиток та визначити шляхи підтримки ринку аудиту.

На сьогодні аудит є важливим інститутом ринкової економіки, який відіграє важливу роль у суспільстві та має відповідати вимогам, які висуваються до його організації на міжнародному та державному рівнях [1]. Внаслідок війни ринок аудиторських послуг в Україні знаходиться в кризовому стані. Спостерігаємо відтік інвесторів, різке скорочення кваліфікованих кадрів та зменшення попиту на аудит у зв'язку з закриттям частини підприємств, падінням їх платоспроможності. За даними Аудиторської Палати України у 2022 році заборгованість по членським внескам склала близько 1,5 млн. грн., що на 800 тис. грн. перевищує показник 2021 року [2]. Це свідчить про неспроможність деяких аудиторів наразі повноцінно провадити діяльність та скорочення сум коштів, які АПУ виділяла на розвиток аудиту. З метою підтримки ринку аудиту АПУ ввела нульову ставку внеску та відтермінувала сплату вже наявної заборгованості [2].

На сьогодні зареєстровано законопроект № 7347, який передбачає вилучення з реєстру тих аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які пов'язані з країною-агресором; припинення дії пункту про обов'язкове стажування або 15-річного досвіду роботи бухгалтером для можливості атестування за результатами кваліфікаційного іспиту; припинення дії пункту щодо проведення контролю якості аудиторських послуг [3]. Після набрання чинності даним законопроектом на ринку може збільшитися кількість аудиторів, що вирішить проблему з дефіцитом кадрів. Але при цьому існує ризик зниження якості послуг, що надаються аудиторами, оскільки відсутність належного практичного досвіду може призвести до невиявлення аудитором суттєвих помилок при проведенні перевірки і, як наслідок, надання неякісних послуг. Брак кваліфікованих кадрів та їх висока плинність є однією з ключових проблем розвитку ринку аудиту в Україні.

Аудиторський ризик в цілому та ризик невиявлення викривлень у фінансовій звітності різко виріс в умовах воєнного стану. Частина підприємств втратила доступ до власних документів, активів, які знаходяться в зоні бойових дій або були знищені під час обстрілу. До того ж аудиторію слід звертати увагу на нетипову поведінку підприємства з метою перевірки клієнта на добросовісність та правильність ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності. Сучасні умови діяльності для більшості суб'єктів господарювання є нетиповими: релокація бізнесів, різка зміна клієнтів, постачальників та втрата ключового персоналу (керівники, головні бухгалтери, менеджери, власники) тощо. Ці умови значно ускладнюють роботу навіть досвідченого аудитора. Тому аудиторська перевірка потребує ретельного планування, а перед роботою з клієнтом та укладанням договору доцільно порівняти поведінку підприємства, що перевіряється, з поведінкою підприємств цієї ж галузі з метою виявлення

ознак недобросовісного ведення діяльності, ідентифікації потенційних зон ризику у функціонуванні системи обліку та внутрішнього контролю, ознайомлення з фінансово-економічним станом юридичної особи та його організаційно-управлінською структурою.

Отже, основними проблемами розвитку ринку аудиту в умовах воєнного стану є відтік кваліфікованих кадрів у зарубіжні країни, скорочення кількості замовників, падіння платоспроможності підприємств-замовників аудиту, зростання аудиторського ризику.

Проаналізувавши всі вище наведені виклики та проблеми розвитку ринку аудиторських послуг, можна окреслити основні напрями його подальшого розвитку: покращення якості аудиторських послуг і, як наслідок, підвищення довіри користувачів до аудиторських висновків вітчизняних аудиторів/аудиторських фірм, збільшення кількості та підвищення платоспроможності підприємств-замовників на ринку аудиту та вихід українських аудиторів на міжнародний ринок аудиторських послуг.

Для втілення в життя даних заходів щодо розвитку ринку аудиту потрібна підтримка держави. Насамперед, необхідна допомога у розвитку великих та середніх підприємств за допомогою інструментів державного та податкового регулювання; підтримка у формуванні та подальшому виході на міжнародний ринок аудиту вітчизняних аудиторських фірм. Особливого нагляду потребують результати роботи аудиторів, які багато років поспіль перевіряють одні й ті ж компанії або провели лише одну перевірку протягом тривалого періоду часу. Також необхідно посилити контроль за дотриманням аудиторами фундаментальних етичних принципів та принципів незалежності.

У сучасних умовах рівень використання спеціалізованого програмного забезпечення вітчизняними аудитором залишається низьким порівняно із зарубіжною практикою [1]. Одним з важливих напрямів розвитку ринку аудиту в Україні є комп'ютеризація процесу перевірки. З її розвитком аудитори зможуть більш швидко опрацьовувати великі об'єми інформації, прослідковувати конкретні операції від їх початку до завершення та проводити всі необхідні розрахунки. Наразі комп'ютеризацію потрібно підтримувати у таких напрямках: розробка якісного вітчизняного програмного забезпечення для цілей аудиту, розробка інструкцій по його використанню та наданням вітчизняним аудиторам практичних рекомендацій щодо проведення аудиту в комп'ютерному середовищі.

Список використаних джерел: 1. Гуцаленко Л. В., Марченко С. О. Реалії аудиту у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 349-354. 2. Інформаційне повідомлення щодо сплати внесків на 2022 рік членами Аудиторської палати України. Аудиторська палата України: вебсайт. URL: <https://cutt.ly/HNYTjJd>. 3. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" щодо забезпечення аудиторської діяльності на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39564>.

УДК 657.6

Гусев А. О., здобувач II (магістерського) рівня освіти спеціальності «Облік і оподаткування» Науковий керівник: **Побережець О. В.**, д-р. екон. наук, професор кафедри обліку і фінансів Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса, Україна

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ПОДАТКАМИ Й ПЛАТЕЖАМИ: ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

Ключові слова: аудит, податки, розрахунки з бюджетом, нормативне регулювання, методологія аудиторської перевірки.

Розрахунки з бюджетом складають суттєву частку у структурі зобов'язань підприємства. При цьому порушення податкового законодавства щодо своєчасності перерахування податків і зборів до бюджету призводить до стягнення штрафних санкцій. Окрім того, розрахунки з бюджетом за податками та зборами є однією з найбільш складних ділянок бухгалтерського обліку. Найбільш ефективним способом перевірки правильності нарахуван-